

İKV BİLGİ NOTU

2024 KÜRESEL ÇOK BOYUTLU YOKSULLUK ENDEKSİ

Deniz Bal, İKV Uzman Yardımcısı

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Oxford Üniversitesine bağlı Oxford Yoksulluk ve İnsani Gelişme İnisiyatifi (OPHI) tarafından 2024 Küresel Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi¹ 21 Ekim 2024 tarihinde yayımlandı. Raporun hazırlanmasında Uppsala Çatışma Verileri Programı'ndan faydalanıldı. Bu yıl hazırlanan rapor, 112 ülkenin verilerini barındırıyor. Türkiye ise veri eksikliği nedeniyle raporda yer almıyor.

Bu rapor, şiddetli çatışma ve çok boyutlu yoksulluk verilerini bir araya getirerek bu iki veriyi ülkelere ve zaman içindeki bağlamına göre değerlendirmeyi hedefliyor. Çatışmalardan etkilenen bölgelerde Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi'ndeki değerlerin yüksek olma potansiyelinin var olduğu görülüyor. Yoksulluğun düşürülmesine dair ilerleme uzun süreli çatışmaların olduğu ülkelerde tersine dönüyor. Hatta bazılarında bu ilerleme duruyor ya da yavaşlıyor.

Dünyada 455 milyon yoksul insanın şiddet barındıran çatışmaların yaşandığı ülkelerde bulunduğu endekste ifade ediliyor. Ek olarak 1,1 milyar insanın akut yoksulluk koşullarında yaşamını sürdürdüğü görülüyor. Bu kişilerin %40'ı ise savaş ve kırılganlığın bulunduğu ya da barış ortamının yeterince sağlanmadığı ülkelerde yaşıyor. Savaşların yaşandığı ülkelerde çok boyutlu yoksulluğun tüm kategorilerinde yüksek oranlar olduğu ortaya çıkıyor. Böylece, en kırılgan nüfuslar üzerinde çatışmaların yıkıcı etkisi görülüyor. Daha barışçıl bölgelerdeki yoksullar, çatışma bölgesindeki yoksullarla karşılaştırıldığında beslenme, enerji, su ve sanitasyona ulaşımında daha az zorluk yaşıyor.²

	Çatışma bölgelerinde yaşayan yoksullar	Daha istikrarlı bölgelerde yaşayan yoksullar
Çocukların eğitime erişimi	%4,4	%17,7
Beslenme	%7,2	%20,8
Çocuk ölümleri	%8	%1,1
Barınma	%13,5	%28,3
Elektriğe erişim	%5,6	%26,9
Sanitasyon	%6,9	%28,3

Yoksul insanların yaşamları ve dünya genelinde yoksulluğun düşürülmesi üzerine eğilimler:

¹ UNDP, "2024 Küresel Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi (ÇBYE)", Ekim 2024,

<https://www.undp.org/tr/turkiye/publications/2024-kuresel-cok-boyutlu-yoksulluk-endeksi-cbye>

² UNDP, "1,1 milyar insan yaşamlarını çok boyutlu yoksulluk içinde sürdürürken, bu insanların yaklaşık yarısı ise çatışma bölgelerinde yaşıyor", <https://www.undp.org/tr/turkiye/press-releases/11-milyar-insan-yasamlarini-cok-boyutlu-yoksulluk-icinde-surdururken-bu-insanlarin-yaklasik-yarisi-ise-catisma-bolgelerinde>

- 1,1 milyar yoksulun yarısından çoğu çocuklar. Dünya genelinde yetişkinlerin %13,5'i yoksul iken çocukların %27,9'u yoksulluk içinde yaşıyor.
- 1,1 milyar yoksulun kritik bir kısmı yeterli sanitasyon hizmetlerine (828 milyon), barınma imkanlarına (886 milyon) ve yemek pişirmek için enerjiye (998 milyon) erişemiyor.
- 1,1 milyar yoksulun yarısından çoğu (637 milyon) evinde yetersiz beslenen bir kişi bulunuyor. Güney Asya'da 272 milyon insan en az bir kişinin yetersiz beslendiği bir evde yaşıyor. Sahra Altı Afrika'da ise bu sayı 256 milyon olarak gözüküyor.
- 86 ülke içinden 76'sının en az bir dönem Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi değerine göre yoksulluğu önemli oranda düşürdüğü anlaşılıyor.
- 17 ülkeden yalnızca dokuzu (Benin, Kamboçya, Komorlar, Eswatini Krallığı, Kenya, Mozambik, Filipinler, Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti ve Trinidad ve Tobago) hem Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi değerinde hem de yoksulluk görülme oranında önemli düşüşler gösteriyor.